

Hissipuheen aika

Tiukentuva talous haastaa kirjastot lähivuosina. Suomessa koettu talouden syvä notkahdus vuoden 2009 aikana on taittunut epävarmuuden kaudeksi, johon ei tähän mennessä ole näkyvillä suurta nousua. Tilastoista katsoen talouden näkymät eivät vielä ole näkyneet merkittävästi tieteellisten kirjastojen budjeteissa. Poikkeuksena ovat pienemmät virastojen ja tutkimuslaitosten erikoiskirjastot, joiden toimintakulut ovat käytännössä puolittuneet. Lähivuosina tilanne on kuitenkin aivan ilmeisesti kiristymässä, koska julkishallinnon organisaatiot ovat joutuneet erityisesti säästövaatimusten kohteeksi.

Kirjastoalalla talouteen liittyviä teemoja käsitellään usein varovasti, hieman odotellen ja taka-alalla. Talous on perinteisesti jätetty johdon asiaksi. Varovaisuus voi olla viisauttakin, sillä organisaatioiden sisäiset neuvottelut siitä, mihin resurssit sijoitetaan tuntuvat konkreettisesti työpaikoilla ja työpaikkoina. Toisaalta talouden käsittäminen vain johdon linjauksiksi voi heikentää tilannetta. Erityisesti säästöissä olisi oltava realistinen kuva siitä, mitä työpaikalla tehdään, mikä useimmiten edellyttää kuvan kokoamista yhdessä koko henkilökunnan kanssa. Samalla yhdessä työskentelystä voi nousta jopa taloutta pelastavia ja eteenpäin vieviä ideoita.

Tässä numerossa jatkuva kustannuslaskentaa käsittelevä artikkeli osoittaa, että kirjastoilla on edelleen kipukohtia menojen tarkemmassa arvioinnissa, mutta myös kokonaisuuksien hahmottamisessa. Molemmat suunnat tulevat olemaan erityisen tarpeellisia aikana, jolloin varat vähenevät.

Työajan käytön arviointi on näistä hyvä esimerkki. Jos työajan käyttöön ei ole kokonaisuutta linjaavaa ja henkilötasolle menevää suunnitelmaa, eikä seuranta siitä, mitä on tapahtunut, ei johtokaan voi realistisesti hahmottaa sitä, mihin resurssit on sijoitettu ja mitä siitä seuraa. Toisaalta työajan seurannasta ja arvioinnista voi tulla myös liian raskas ja tarpeettoman yksityiskohtainen väline. Artikkelissa todetaankin, että liialliseen tarkkuuteen ei pitäisikään pyrkiä, ja realistinen kuva työstä olisi hyvä pitää mielessä. Jos tilastoihin merkitään, että työntekijän ajasta 100 % on työaikaa, tehollisen työajan osuus ei ole samaa luokkaa. Organisaatiolle minuuttipeli ei ole tärkeintä, vaan se, että saadaan käsitys siitä, mihin on haluttu sijoittaa, seurataan tuleeko tavoitteena ollut työ tehdyksi ja johdolla on käsitys siitä, miten resurssija on sijoitettu ja mihin niitä tarvitaan.

Kun tiukemmat ajat ovat näkyvissä, on aika myös kristallisoida, millä asialla ollaan. Etenkin johdolla, mutta myös työntekijöillä hyvä olla takataskussa idea siitä, mikä omassa ja oman organisaation työssä on tärkeää ja kenelle. Sama ajattelu on edessä myös järjestöissä. Lobbaajat kutsuvat tällä tavalla kirkastuneita ajatuksia hissipuheeksi – oma asia on ymmärretty niin ytimekkäästi, että sen voi kertoa muutamassa minuutissa kenelle tahansa.

Hyvää uuden vuoden alkua & kirkastuvia ajatuksia!

– Päivikki Karhula